

най-сжщественият елементи за тѣхното сжществуване. Чрезъ единъ договоръ за миръ не трѣбва да бжде нарушена една подобна правна норма. Защото силата на договора черпи именно своето основание въ спазването на такива норми, иначе самиятъ той би рискувалъ да изгуби силата си на единъ правенъ между-държавенъ актъ.

Дѣйствително, победенитѣ държави подписаха мирнитѣ договори, обаче тоя отказъ отъ права, както видехме примера съ Холандия, не можѣ да създаде едно международно задължение. Съ прокаранитѣ постановления въ отдѣлъ VI е нарушена правната норма почиваща на доброволно поетото отъ всички членове на международния съюзъ задължение, споредъ което всѣка призната за независима държава не може да бжде сждена тя или нейнитѣ органи отъ чужда сждебна властъ.¹⁾

III. Едностраненъ характеръ на системата. Въ интереса на безпристрастието нека бжде позволено да отбележимъ едностранния характеръ на задълженията прокарани въ тия постановления. Едва ли може да се приеме, че органитъ на държавитѣ победителки и въобще тѣмъ подчиненитѣ лица, сж се водили винаги отъ благороднитѣ намѣрения и усилия на великитѣ западни демократически народи, осжществени въ редъ международни актове и едва ли би могълъ да се постави въпроса за отговорностъ по нарушение на правилата за войната само за победенитѣ. Убедени, че Съюзн. и Сдр. Сили чрезъ създаването на една нова правна норма целятъ единствено да се попречи въ бждаще на всѣкакви войни отъ амбиции или жажда за завоевания, както и да се създадатъ действителни санкции срещу всѣко нарушение на законитѣ и обичаитѣ за войната, тия задължения биха действително съдѣствували за закрепването на международния съюзъ на началата на правната отговорностъ, ако последната би засѣгнула и победителитѣ еднакво съ победенитѣ. Защото, ако международниятъ правенъ редъ стои по-горе отъ отдѣлнитѣ държави, надъ всичко стои общата задължителностъ на принципитѣ на хуманността, непознаващи победи и победители. . . .

* * *

Желанието да се създадатъ ефикасни санкции за нарушителитѣ, въ време на война, на международното право и законитѣ и обичаитѣ на войната не може, верваме, да намѣри критика въ никой здравомислящъ чловѣкъ, чието сърце не е каменно и който купнѣе за повече право, за повече хуманостъ въ света. Обаче, въ досегашната практика на държавитѣ никой миренъ договоръ, който е турялъ край на една война не е предвиждалъ специална клауза за наказанието на ония, които, воювайки, сж нарушили международното право и законитѣ и обичаитѣ на войната.

България винаги е давала доказателства, че държи твърде много за изпълнението на поетитѣ отъ нея задължения отъ международенъ характеръ. Въ законодателството ѝ сж прокарани редица постановления, въ които се предвиждатъ най-строги санкции противъ провинилитѣ се особено въ военно време лица (чл. чл. 261, 262, 269 отъ В. Н. Законъ и пр. пр.). Презъ 1916 и 1917 година военнитѣ сждилица въ Македонската и Моравска области сж разгледали 130 дѣла срещу военни и граждански лица, отъ които осждени: 8 на затворъ отъ 2 месеца до 3 години, 20 на затворъ отъ 3—15 години и 1 на доживотенъ затворъ. Следъ премирието бидоха предадени на военнитѣ сждилица 18 души отъ които 5 висши офицери. Отъ тѣхъ осждени: 1 майоръ на смъртъ; 3 на затворъ отъ 3—16 годни и 2 административни чиновници на затворъ отъ 1 до 10 години. Презъ 1916—17—18 години повече отъ 300 души административни чиновници сж били осждени отъ сжитѣ сждилица.

Следъ премирието се създаде специална анкетна комисия при М-вото на Войната съ задача да разследва деянията на всички останали, по една или друга причина ненаказани, провинени лица въ нарушение на законитѣ и правилата за воденето на войната. Редица висши офицери бѣха привлечени подъ сждебна отговор-

¹⁾ Недостатъчно развитата международна организация до XIX столѣтие често даваше просторъ за грешки въ отношенията помежду държавитѣ. Ще споменемъ декларацията на силитѣ победителки отъ 13 Мартъ 1815 год. по поводъ завръщането на Бонапартъ отъ о. Елба. Тогава победителитѣ създаващи новия международенъ правенъ редъ, пакъ водими отъ висши политически съображения, поставиха Наполеонъ Бонапарта вънъ отъ покровителството на законитѣ и като неприятель и смутитель на свѣтовния миръ го предадоха на обществената мѣстъ. Презъ 1919 год. сѣкашъ отново се явява духътъ на старата пентархия, обаче, международното правосъзнание е по-чувствително, мѣстото на неограничената, едностранно проявявана воля на държавитѣ имащи преобладающе значение въ международния животъ на XIX вѣкъ, заематъ правоустановяющитѣ съглашения. Холандия отказа да предаде ексъ-Кайзера. Останалитѣ държави макаръ и не окончателно постепенно абдикиратъ отъ своитѣ позиции.